

Gattin Dharma's MBh. 1, 2579. VP. 54. Bhāg. P. 4, 1, 49. Mārk. P. 50, 21. Mutter Bodha's 27. — 8) ein best. Metrum, a: — — — — —
—, b. c. d: — — — u. s. w. HALL in Journ. of the Am. Or. S. 8, 314.

— Vgl. घ०, उर्बुद्धि, निर्बुद्धि, पाप०, प्राण०.

बुद्धिक (von बुद्धि) m. N. pr. eines Nāgarāja Vjutr. 83.

बुद्धिकामा (बु० + काम) f. N. pr. einer der Mütter im Gefolge des Skanda MBh. 9, 2630.

बुद्धिकारी (बु० + का०) f. N. pr. einer Fürstin Kathās. 43, 144.

बुद्धिचित्तक (बु० + चि०) adj. verständig denkend R. 5, 81, 8; vgl. चित्तयती बुद्ध्या N. 3, 11. Daç. 2, 2.

बुद्धिजीविन् (बु० + जी०) adj. mittels des Verstandes lebend, sich seines Verstandes bedienend, verständig: भूतानां प्राणिनः श्रेष्ठाः प्राणिनां बुद्धिजीविनः। बुद्धिमतु नराः श्रेष्ठा नेरुषु ब्राह्मणाः स्मृताः ॥ M. 1, 96.

बुद्धितत्त्व (बु० + त०) n. das Tattva des Intellects, geht aus dem Purusha und der Prakṛti hervor, Siddhāntaṭṭa. 3, 1.

बुद्धिपुर (बु० + पु०) n. die Stadt des Verstandes: °माहात्म्य Bez. eines Abschnitts im Brahmanḍapaurāṇa Verz. d. Oxf. H. 30, a, 9.

बुद्धिपूर्व (बु० + पूर्व) adj. f. dessen man sich bewusst ist, wobei eine bestimmte Absicht stattgefunden hat: बुद्धिपूर्वा वाक्यकृतिर्वेदे Kān. 6, 1, 1. 3. यदि वा बुद्धिपूर्वाणि यद्यबुद्ध्यापि कानिचित्। मया कृतान्यपकार्याणि N. 23, 9. R. 2, 22, 8. R. Gorr. 2, 19, 4. °पूर्वमघं कृत्वा WEBER, Rāmāt. Up. 336, 6. °पूर्वम् adv. in einer bestimmten Absicht, absichtlich MBh. 3, 1076.

°पूर्वकम् dass. Pāṇāt. ed. orn. 41, 23. °पूर्वकाल n. nom. abst. NĪLAK. 63.

बुद्धिमत्त (von बुद्धिमत्) n. Klugheit Kām. Nitis. 8, 7. Spr. 1973.

बुद्धिमत् (von बुद्धि) adj. verständig Vjutr. 78. Āçv. Gṛh. 1, 5, 2. M. 1, 96. 4, 136, 9, 227. 11, 172. Bhāg. 4, 18. 7, 10. Sāv. 2, 14. R. 1, 1, 11. Spr. 287. 519. 903. 1976. 3328. 4633. fg. Kathās. 27, 208. Vid. 37. 293. Agni Çāñhu. Ça. 2, 3, 14. ग्राम्यावाज्यभागी बुद्धिमद्विन्दुमत्तावित्याचनेत Āçv. Ça. 2, 8.

मु० Kathās. 49, 110. बुद्धिमत्तर R. 2, 104, 34.

बुद्धिमय (wie eben) adj. im Intellect bestehend: वसु MBh. 12, 3854. कोश Ind. St. 1, 301.

बुद्धिवर (बु० + वर) m. N. pr. eines Ministers des Vikramāditya Kathās. 38, 17.

बुद्धिविलासिनी (बु० + वि०) f. Titel eines Commentars zur Lilāvati Colebr. Misc. Ess. II, 432.

बुद्धिवृद्धि (बु० + वृ०) 1) f. Wachsthum des Verstandes, — der Einsicht: °कर M. 4, 19. — 2) m. N. pr. eines Schülers Çāṁkara's Verz. d. Oxf. H. 248, a, 3.

बुद्धिशक्ति (बु० + श०) f. Geistesvermögen H. 1324.

बुद्धिशालिन् (बु० + शा०) adj. verständig MBh. 1, 5370.

बुद्धिप्रुद्ध (बु० + प्रु०) adj. redlich in seinen Absichten Spr. 2630.

बुद्धिभोगर्भ (बु० - भ्री - ग०) m. N. pr. eines Bodhisattva Daçabh. 2.

बुद्धिसहाय (बु० + सा०) m. Rathgeber, Minister H. 719. Sch. Halā. 2, 271. — Vgl. धीसख, धीसचिव, प्रज्ञासहाय.

बुद्धिसागर (बु० + सा०) m. N. pr. eines Mannes Vrt. 6, 2. eines Lexicographen H. 604, Sch.

बुद्धिस्थ (बु० + स्थ) adj. im Bewusstsein seiend, dem Geiste gegen-

wärtig: घ० KULL. zu M. 3, 266 (s. u. पुनर्वक्तव्य).

बुद्धिन्द्रिय (बुद्धि + इन्द्रि०) n. ein wahrnehmendes Sinnesorgan (Gegens. कर्मेन्द्रिय), die fünf Organe des Hörens, Fühlens, Sehens, Schmeckens und Riechens H. 1384. TATTVA. 14. Kap. 2, 19. SĀṆHJAK. 26. 34. GANBHO. in Ind. St. 2, 70. M. 2, 91. Suçr. 1, 310, 11. 311, 1. ÇĀṆG. Sāṁh. 1, 3, 37. Verz. d. Oxf. H. 225, b, 2.

बुद्धाक्तसंसारामय (बुद्ध - उक्त + संसार - ग्रामय) m. Titel einer handschriftlich in Paris befindlichen buddh. Schrift.

बुद्दु (onomatop. nach dem Geräusch der aufsteigenden Wasserblasen) m. AK. 3, 6, 2, 19. Siddh. K. 230, a, 3. 1) m. Wasserblase (ein Bild der Vergänglichkeit); Blase überh. H. 1077. सततं ज्ञातविनष्टाः पयसामिव बुद्दुदाः पयसि Spr. 1461. 2236. बुद्दुदा इव तोयेषु भवति न भवति च 3073. Suçr. 1, 91, 14. 97, 1. 2, 247, 9. 431, 3. Bhāg. P. 6, 9, 10. RĀĒA-TAR. 3, 278. Am Ende eines adj. comp. f. घ्रा MBh. 4, 2018. Mārk. P. 33, 15.

जल० (s. auch bes.) JĀĒX. 3, 8. असृग्बुद्दु Hārīv. 8130. R. 3, 33, 62. PRAH. 33, 5. vom 5 Tage alten Embryo Nīr. 14, 6. MBh. 12, 11963. Bhāg. P. 3, 31, 2 (neutr.). मोस० Suçr. 1, 87, 18. नगन० Angapfel 2, 303, 4. — 2) f. घ्रा N. pr. einer Apsaras MBh. 1, 7858. 2, 394. — 3) n. eine best. Krankheit des Auges Suçr. 2, 346, 5. बुद्दुदात्त adj. Vjutr. 203.

बुद्दुदल (von बुद्दुद) n. das Blasesein (des fünfflügigen Embryo) Mārk. P. 11, 2.

बुद्दुदयाम् (बु० + याम्) adj. blasenschaumig, schaumähnlich, spumens: कृता इन्द्रस्य शत्रवः सर्वे बुद्दुदयशत्रवः RV. 10, 135, 4. Oder deren Same blasig d. i. leer, unfruchtbar ist.

1. बुध्, बोधति. °ते Dhātup. 20, 28. 21, 11. बुध्यते (ep. auch बुध्यति 26, 63: अभुत्सत्, बोधिषत्, बुबोधम्. 2. imp. बौधि (von den Comm. öfters = भव gefasst). बुबोध: खबोधि, अभुद्ध (P. 3, 1, 61. 4. 2, 11. Sch. Vop. 8. 116. 11. 7). अभुद्धम् (P. 8. 2, 37. Sch.), बुधत्, ब्रबुधम्, अभुत्सि, अभुत्सम्-दि, बुधानै. बुबुधि, बुबुधानै, भोत्स्यते, बोद्धा (Kār. 3. 8 aus Siddh. K. zu P. 7, 2, 10. P. 8. 2, 37. Sch.). भुत्सीष्ट (P. 4, 2, 11. Sch.), बुद्धा, बोद्धम्, बुधिं

inf. (RV. 1, 137, 2): 1) erwachen, wachen; zur Besinnung kommen: स-सत्तु त्या घ्रातयो बोधन्तु प्रूर रातयः RV. 1, 29, 4. अथै बुधान उपसाम् 7. 68, 9. घ्रादित्पश्चा बुबुधाना व्यब्यन् 4, 1, 18. उपसौ बुधि (inf.) 1, 137, 2. पूर्वा विश्वस्माद्बुवनोद्बोधि 123, 2. 92, 11. 3, 61, 6. 5, 1, 1. ब्रबुधम् त्य इन्द्रवत्तो अयः 10, 33, 1. इन्द्राणीव सुबुधा बुध्यमाना ज्योतिर्या उपसः प्रति जागरासि AV. 12, 2, 31. 43. 73. ब्राह्मे मुहूर्ते बुध्येत M. 4, 92. MBh. 3, 2849. 3362. Hārīv. 12310. R. 1, 46, 19 (47, 19 Gorr.). Pāṇāt. 183, 2. Bhāg. P. 1, 8, 46. बुबुधि MBh. 3, 2550. RAGH. 10, 6. बुबुधरे R. Gorr. 2. 67, 1. खबोधि (aus einer Ohnmacht) BHATT. 13, 57. ब्रबुद्ध 5. बुद्धा JĀĒX. 1, 330. MBh. 3, 2354. Spr. 4727 (aus einer Ohnmacht). — 2) merken, den Sinn richten —, achten auf (acc. gon.): inne werden, gewahr werden, erkennen, kennen lernen RV. 1, 24, 11. 31, 9. सुशंसौ बोधि गृणते 44. 6. स चा बोधति मनसा यज्ञाति 77, 2. बोधा मे अस्म्य वचसः 147, 2. AV. 8. 7, 19. RV. 2, 23, 19. प्रृणोतु नः सुभगा बोधन्तु त्मना 32, 4. 4, 3, 4. स नो बोधि शुधौ क्वम् 5, 24, 3. 6, 23, 7. बोधा विप्रस्यार्चतो मनीषाम् 7, 22, 1. 8, 33, 4. 63, 12. 10, 136, 5. महे नो अय मुचितार्थ बोधि 7, 75, 2. VĪLAKH. 6, 5. इन्द्र नेत्रे बुबुधाना अशेम 5, 30, 2. 10, 61, 12. प्रतिवाक्चं च बुध्येशास्वम् achte auf MBh. 3, 2893. बुध्यते धर्म देवदत्तः P. 1, 4, 32. Sch. बुध्यतेव च